

- ініціювання керівниками відповідних галузевих управлінь і відділів, керівниками міських, районних, міжрайонних і прирівняних до них прокуратур та вказівки уповноваженого прокурора вищого рівня.

У кожному випадку наявності підстав для проведення оперативно-розшукової діяльності повинна бути заведена оперативно-розшукова справа (стаття 6 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність"). На особу, яка підозрюється в підготовці до вчинення злочину, переходується від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляється від відбування кримінального покарання, безвісти зникла, ведеться тільки одна оперативно-розшукова справа. Без заведення оперативно-розшукової справи проведення оперативно-розшукових заходів, крім випадків, передбачених законом, забороняється (частини 4 статті 9 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність") [1].

При організації й здійсненні нагляду за законністю ОРД особливої уваги заслуговують питання: законності та своєчасності заведення оперативно-розшукових справ, додержання строків для їх заведення й ведення, законності проведення оперативно-розшукових заходів, їх повнота, виконання доручень слідчих.

Прокурорський нагляд, відомчий і судовий контроль, як різні види процесуальної діяльності, мають взаємно доповнювати одне одного з тим, щоб через об'єднання зусиль і переваг такої діяльності виконати завдання кримінального судочинства - забезпечити права й свободи громадян органами, які здійснюють ОРД і досудове слідство, а також інтереси держави.

Критеріями оцінки ефективності діяльності прокурора щодо здійснення нагляду за додержанням законів органами, які проводять ОРД, можуть бути такі:

повнота й своєчасність використання прокурором

повноважень, спрямованих на попередження порушень закону та усунення порушень закону;

принциповість в усуненні порушень закону;

неупередженість у притягненні винних осіб до відповідальності. Зазначені критерії мають знайти відображення в адекватних кількісних і якісних показниках діяльності прокурора з нагляду за додержанням законів органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність [4].

Література

1. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 22. - С. 303.

2. Про прокуратуру: Закон України від 05.11.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 53. - С. 793.

3. Наказ Генерального прокурора України від 3 грудня 2012 року № 4/1гн "Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність". Із змінами, внесені наказом Генерального прокурора України від 25.01.13 № 4/1гн-1, від 13.11.2013 № 98. - [Електронний ресурс]: http://zakon.nau.ua/doc/?code=v04_1900-05

4. Мельник О.В. Проблеми прокурорського нагляду за додержанням законів при розслідуванні вимагання [Текст]: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Мельник Олег Володимирович; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2006. - 20 с.

Мукоїда Р.В.

кандидат юридичних наук

кафедри оперативно-розшукової діяльності
ОДУВС

Надійшла до редакції: 03.11.2013

УДК 343.125

ТИМЧАСОВЕ ВИЛУЧЕННЯ ТА АРЕШТ МАЙНА: ПРАКТИКА Й ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ

Смоков С.М.

Лісниченко Д.В.

У статті розглядаються питання, пов'язані з тимчасовим вилученням і арештом тимчасово вилученого майна. Надаються практичні рекомендації, як діяти при тимчасовому вилученні майна під час проведення огляду, обшуку та затриманні й особистому обшуку особи, яка вчинила правопорушення; розглядаються моменти, які не потребують здійснення цього заходу забезпечення кримінального провадження.

Ключові слова: тимчасове вилучення майна; арешт майна; обшук; огляд; затримання.

В статье рассматриваются вопросы, связанные с временным изъятием и арестом временно изъятого имущества. Предлагаются практические рекомендации, как действовать при временном изъятии имущества во время проведения осмотра, обыска, задержания и личного обыска лица, которое совершило правонарушение; рассматриваются моменты, не требующие выполнения этой меры обеспечения уголовного производства.

Ключевые слова: временное изъятие имущества; арест имущества; обыск; осмотр; задержание.

This article focuses on issuers related to the temporary
©С.М. Смоков, Д.В. Лісниченко, 2014

removal of property and arrest of temporarily seized property. It is supposed practical advice show to act during the temporary removal of property during inspection, search, arrest and personal search of a person who committed an offense; the author examined moment were not required to implement measures in order to criminal proceedings providing.

Keywords: temporary seizure of property; seizure; search; review; detention.

Уже більше року в Україні діє новий Кримінальний процесуальний кодекс, який докорінно змінив національне кримінально-процесуальне законодавство, та впровадив значну кількість новел, одна з яких - введення такого нового інституту, як заходи забезпечення кримінального провадження. Не зупиняючись на всіх заходах забезпечення кримінального провадження, ми у своєму дослідженні зосередимось тільки на тимчасовому вилученні та арешті майна.

Проблематикою застосування заходів процесуального примусу та в подальшому заходами забезпечення кримінального провадження в Україні займався такі науковці як: Ю.П. Алєнін; Ю.М. Грошевий, В.Т. Маляренко, М.А. Погорецький, М.Є. Шумило,

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

І.В. Гловюк, Л.Д. Удалова, О.Г. Шило, О.В. Верхогляд-Герасименко та інші.

Конкретно застосування такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна досліджували такі науковці, як: С.Л. Деревянкін, А.В. Холостенко, Ю.М. Мірошніченко, О.Ю. Татаров та інші.

Насамперед потрібно сказати, що тимчасове вилучення майна - це захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у фактичному позбавленні підозрюваного, або іншої особи, можливості володіти, користуватись і розпоряджатись певним його майном до вирішення питання про арешт майна, або про його повернення [1].

Очевидно, що метою впровадження такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна, стало намагання забезпечити неможливість порушення прав людини, а конкретно права власності, передбаченого ст. 41 Конституції України, згідно з якою ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право власності як одне з основних прав людини згідно зі ст. 3 Конституції України є фундаментальною конституційною засадою в Україні.

У зв'язку з чим, цілком логічно виглядає впровадження в кримінальне процесуальне законодавство такого інституту, як тимчасове вилучення майна, як ще одного запобіжника, покликаного забезпечити непорушність фундаментальних прав людини.

Однак впровадження нових інститутів та інструментів на початкових етапах діяльності не завжди починає функціонувати в тому об'ємі та межах, в яких передбачались.

Проаналізувавши практику застосування співробітниками слідчих підрозділів тимчасово вилученого майна як заходу забезпечення кримінального провадження, ми дійшли висновку, що в співробітників слідчих підрозділів виникають труднощі при застосуванні тимчасового вилучення майна, оскільки немає єдиного розуміння та єдиного трактування цілей і мети застосування вказаного заходу забезпечення кримінального провадження. Для правильного застосування такого заходу кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна, і для виконання тих функцій, які передбачались при введенні такого інституту, необхідне детальне тлумачення цієї діючої норми, з метою єдиного розуміння, а як наслідок, і єдиного правомірного застосування всіма учасниками кримінального судочинства. Тому метою нашого дослідження стала потреба визначитися з питаннями застосування такого заходу кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна, який, на нашу думку, є ще й слідчою дією, яка надає змогу слідчому отримувати докази по кримінальному провадженню. Спробуємо розібратись, що ж необхідно відносити до тимчасово вилученого майна.

Як зазначила голова Іллічівського районного суду м. Маріуполь Донецької області, кандидат юридичних наук, Ю.М. Мірошніченко, проблема тимчасово вилученого майна й арешту майна за новим кримінально процесуальним законом постала тоді, коли органи досудового розслідування, доводячи деколи ситуацію до абсурду, почали звертатись до суду з клопотаннями про арешт геть усіх речей, які тим чи іншим шляхом потрапили до сфери кримінального провадження [2].

Про те слід погодитись з тим, що норми, які

регулюють діяльність компетентних органів з приводу вилучення майна та вирішення його подальшої долі, досить розпливчасті, а подекуди навіть суперечливі, тому слідчі й перестраховуються при прийнятті рішення про тимчасове вилучення майна.

Як вбачається з норм кримінального процесуального кодексу України, такий захід забезпечення кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна, не передбачає самостійної процесуальної дії, а здійснюється в рамках інших процесуальних дій, а саме: при проведенні обшуку; при проведенні огляду; при затриманні особи в порядку, передбаченому статтями 207, 208, КПК України.

Що стосується обшуку, то при проведенні санкціонованого обшуку, предмети та речі, які слідчий виявив і вилучив у ході проведення обшуку, і які були прямо вказані в ухвалі суду про дозвіл на проведення обшуку, не вважаються тимчасово вилученим майном, що у свою чергу не потребує від слідчого вирішення питання про накладення арешту на вилучені предмети та речі.

Також, у разі виявлення та вилучення в ході проведення обшуку предметів, які вилучені законом з обігу, закон не вимагає від слідчого вирішувати питання про накладення арешту на майно. Прикладом таких предметів можуть бути зброя, наркотичні засоби, психотропні речовини, прекурсори та інші.

Слід зазначити, що якщо в ході проведення обшуку були виявлені речовини й предмети, які за переконанням слідчого належать до категорії предметів і речовини, які вилучені законом з обігу, але належність вилучених предметів і речовини до вказаної категорії можуть підтвердити лише висновки проведених відповідних експертиз, то в такому разі вказані речі вважаються тимчасово вилученим майном і потребують від слідчого вирішення питання щодо накладення на вилучені речовину та предмети арешту.

Якщо в ході проведення обшуку слідчим було прийнято рішення про вилучення речей і предметів, які не вказані в ухвалі слідчого судді, але в слідчого є достатньо підстав вважати, що вказані речі й предмети можуть мати відношення до розслідуваного кримінального правопорушення, або інших правопорушень, то вказані речі й предмети вважаються тимчасово вилученим майном. Слідчий зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня звернутись з клопотанням, погодженим з прокурором, до слідчого судді про арешт тимчасово вилученого майна, аби в подальшому в ході досудового розслідування перевірити, чи стосуються вилучені предмети й речі розслідуваного кримінального правопорушення, чи інших правопорушень.

Слідчий зобов'язаний разом з клопотанням про накладення арешту на тимчасово вилучене майно надати документи, що підтверджують право власності на тимчасово вилучене майно, що належить арештувати, але це стосується лише майна, щодо якого законодавством передбачені такі документи.

Так, у пункті 19 Інформаційного листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 № 223-558-/0/4-13 звертається увага на те, що згідно з п. 3 ч. 2 ст. 171 КПК слідчий (прокурор) у своєму клопотанні про арешт майна має назвати документи, які підтверджують право власності на майно, що підлягає арешту. Разом з тим, під час розгляду відповідних клопотань слідчим суддям необхідно враховувати, що такі документи не можуть бути зазначені в клопотанні та надані щодо майна, права

власності на яке неможливо підтвердити документально (наприклад, на майно, вилучене з обігу; рухоме майно, що не підлягає державній реєстрації й документи щодо якого відсутні, тощо), а також щодо майна, яке підлягає державній реєстрації, проте всупереч вимогам закону не було зареєстровано. Водночас відповідну неможливість має бути обґрунтовано в клопотанні та зазначено в ухвалі [3].

У разі, якщо слідчий вважає, що слідчий суддя при розгляді його клопотання про накладення арешту на майно, яке було тимчасово вилучене, поставить питання про наявність документів, що підтверджують право власності щодо майна, документи на яке віднайти з об'єктивних причин є неможливим, то вважаємо за доцільне допитати особу, у власності якої знаходиться це майно, яка в ході допиту вкаже належність їй вказаного майна. Також, безумовно, ми підтримуємо пропозицію О.Ю. Татарова стосовно нової редакції п. 3 ч. 2 ст. 171 КПК України згідно з якою "документи, що підтверджують право власності на майно, що належить арештувати, додаються до клопотання тільки в разі надання їх стороною кримінального провадження" [4, 455]. Ця зміна до ст. 171 КПК України сприятиме виконанню завдань кримінального провадження.

Що стосується тимчасового вилучення майна під час проведення огляду, вважаємо за доцільне зауважити, що згідно з ч. 1 ст. 237 КПК України з метою виявлення й фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей і документів.

У ході огляду місця пригоди, що є єдиною слідчою (розшуковою) дією, проведення якої можливе до початку досудового розслідування, слідчий, прокурор фіксує обставини скоєного правопорушення та вилучає речі й предмети, які мають значення для кримінального провадження. Об'єктивно на цей момент у слідчого відсутні відомості про наявність вилучених предметів і речей, які мають відношення до вчиненого кримінального правопорушення. У зв'язку з чим, на нашу думку, є недоцільним вважати вилучені речі й предмети в ході огляду місця пригоди, які містять відомості щодо обставин скоєного кримінального правопорушення, тимчасово вилученим майном і вирішувати питання щодо накладення арешту на вказане майно. Слідчий зобов'язаний у найкоротший строк оглянути вилучені речі, вирішити питання про приєднання їх до матеріалів кримінального провадження в якості речових доказів, та за потреби призначити відповідні дослідження. У подальшому в ході досудового розслідування слідчий у разі встановлення належності майна повинен приймати рішення про його арешт. У разі належності вказаних речей підозрюваному, і за наявності підстав (цивільний позов, можлива конфіскація майна), приймати рішення щодо звернення з клопотанням про арешт майна або його повернення. А в разі належності вказаних речей потерпілому, чи іншій особі, за наявності такої необхідності, повернути ці речі вказаним особам на зберігання. Якщо ж слідчий, прокурор буде клопотати про накладення арешту на предмети та речі, які ним були вилучені в ході огляду місця пригоди, то виникає двояка ситуація.

З одного боку, у разі відмови в клопотанні про накладення арешту, або внаслідок об'єктивних обставин не подачі такого клопотання, слідчий буде змушений повернути, не пізніше наступного робочого дня, або

не пізніше 72 годин, вилучені предмети й речі, що у свою чергу позбавляє слідчого, прокурора можливості детального дослідження вилучених речей і предметів на предмет відношення їх до обставин вчиненого правопорушення та значення їх для доказової бази. Крім цього, не завжди в перші дні розслідування кримінального правопорушення вдається встановити приналежність вилучених предметів і речей.

З іншого боку, у разі задоволення клопотання про накладення арешту на предмети та речі, які були вилучені в ході огляду місця пригоди, та в подальшому встановленню, що деякі вилучені речі й предмети не мають відношення до обставин кримінального правопорушення, або встановленню необхідності повернення вилучених предметів і речей, виникають складнощі щодо такого повернення, оскільки на вказані речі й документи накладений арешт, що у свою чергу деякою мірою порушує права особи, у власності якої знаходяться вилучені речі та предмети.

На нашу думку, законодавець, прописуючи норму, згідно з якою вилучені в ході огляду речі й документи, які не відносяться до предметів, вилучених законом з обігу, вважаються тимчасово вилученим майном, мав на увазі ситуацію, де слідчий, прокурор у ході досудового розслідування прийняв рішення про необхідність проведення огляду, якогось конкретного місця, що не є місцем пригоди, і достовірно знає, кому належить майно, речі та документи, які там знаходяться, і в ході огляду вилучає вказані речі, предмети й документи, то саме в такому разі вилучене майно вважається тимчасово вилученим і слідчий, прокурор зобов'язаний згідно з чинним законодавством не пізніше наступного робочого дня вирішити питання про звернення до суду щодо накладення арешту на вилучене майно.

Окремо, на нашу думку, слід звернути увагу, що в ході огляду слідчий, прокурор може вилучати сліди кримінального правопорушення та предмети, на яких ці сліди відобразились. До таких об'єктів слід віднести, наприклад, відбитки пальців і взуття, біологічні об'єкти, такі як кров, слина та інше, сліди від знаряддя правопорушення й предмети, на яких вони залишилися. Оскільки згідно з ст. 179 ЦК України "річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки" сліди, поза всяким сумнівом, не є речами, а предмети, на яких вони залишилися, не стають ними автоматично, оскільки не завжди мають юридичні ознаки речі, не можуть вважатись тимчасово вилученими і піддаватись арешту [5, 312]. Ці об'єкти слідчий, прокурор повинен оглянути, визнати їх в якості речових доказів і приєднати до матеріалів кримінального провадження.

Також, на нашу думку, під час огляду трупа вилучені речі, насамперед одяг із слідами вчиненого правопорушення, а також речі, які знаходяться в цьому одязі, доцільно не вважати тимчасово вилученим майном, а вважати речовими доказами та вирішити питання щодо приєднання їх до матеріалів кримінального провадження.

Одним з найскладніших питань, які потребують детального аналізу, ми вважаємо тимчасове вилучення майна під час затримання особи в порядку ст.ст. 207, 208 КПК України.

Слідчий, у ході затримання особи в порядку ст. 208 КПК України, згідно з вимогами вказаної статті в присутності понятих здійснює особистий обшук затриманого, у ході

якого тимчасово вилучає все майно, яке знаходиться в підозрюваного. Це майно докладно вказується в протоколі затримання, вважається тимчасово вилученим майном і підлягає вирішенню питання про необхідність накладення на нього арешту.

Вивчаючи практику підрозділів органів досудового розслідування та проблем, з якими вони стикаються, вважаємо за доцільне запропонувати, що якщо у затриманої особи в ході особистого обшуку було вилучене майно, яке, на думку слідчого, належить потерпілому і є об'єктом правопорушення, то одним з можливих варіантів дій слідчого, з метою не порушення права власності потерпілого, як власника належного йому майна, слідчий вправі на протязі 24 годин з моменту тимчасового вилучення майна здійснити огляд вказаного майна, провести впізнання тимчасово вилученого майна за участю потерпілого, у разі беззаперечного встановлення факту належності тимчасово вилученого майна потерпілому, слідчий визнає його речовим доказом, приєднує до матеріалів кримінального провадження та, за потреби, віддає вказане майно на зберігання потерпілому.

У разі неможливості здійснення вказаних дій у вказаний проміжок часу, слідчий повинен, за загальним правилом, не пізніше наступного робочого дня, за погодженням з прокурором, звернутись з клопотанням до слідчого судді про арешт тимчасово вилученого в затриманого майна.

Згідно зі ст. 208 КПК України уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Звичайно, що в реальному житті, якщо не всі, то лівова частина фактичних затримань осіб за підозрою у скоєнні правопорушень здійснюється не слідчими, а оперативними та іншими підрозділами органів внутрішніх справ, а вже після фактичного затримання слідчі здійснюють процесуальне оформлення цього затримання згідно з вимогами ст. 208 КПК України.

У зв'язку з цим виникають багато питань щодо порядку тимчасового вилучення майна під час таких затримань.

На нашу думку, у разі, якщо працівник міліції затримав особу на місці вчинення злочину, або безпосередньо після вчинення злочину, що означає фактичне затримання особи, то оптимальним варіантом розвитку подій буде виклик на місце затримання слідчо-оперативної групи, по прибуттю якої слідчий здійснює процесуальне затримання, у рамках якого проводить особистий обшук і тимчасово вилучає наявне в затриманого майно.

Однак можливі випадки затримання працівником міліції особи на місці вчинення злочину, або безпосередньо після вчинення злочину, а виклик на місце слідчо-оперативної групи неможливий, то в такому разі, на нашу думку, доцільно, щоб працівник міліції, враховуючи той факт, що згідно зі ст.ст. 208, 209 КПК України особа вважається затриманою з

моменту фактичного затримання, а саме коли вона силою або виконуючи наказ вимушена залишатись поряд з уповноваженою службовою особою, з метою виявлення речей і предметів, які можуть мати значення для кримінального провадження, які затримана особа може знищити або пошкодити, та з метою забезпечення особистої безпеки й безпеки оточуючих, при доставці затриманої особи до слідчого, прокурора або до іншої уповноваженої службової особи, здійснити особистий догляд затриманої особи з дотриманням вимог ст.ст. 208, 236 КПК України, з залученням понятих. У ході вказаних дій, або безпосередньо після цих дій, працівник міліції, який здійснив фактичне затримання, складає протокол особистого догляду. У ході особистого догляду працівник міліції тимчасово вилучає все без виключення майно, яке знаходиться в затриманої особи. Тимчасово вилучене майно пакується та опечатується. Вказаний протокол складається з дотриманням вимог ст. 104 КПК України й повинен містити наступний зміст: 1) місце та час складання документу, 2) посада, найменування органу, звання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка здійснила тимчасове вилучення майна, 3) прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання присутніх осіб, 4) прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання затриманої особи, в якій проводиться тимчасове вилучення майна, 5) детальній перелік тимчасово вилученого майна, 6) спосіб ознайомлення з протоком присутніх осіб і затриманої особи, 7) зауваження та доповнення до протоколу присутніх осіб і затриманої особи, 8) підписи присутніх осіб, затриманої особи та працівника міліції, який здійснив тимчасове вилучення майна. Після цього працівник міліції, який здійснив затримання особи, невідкладно доставляє затриману особу до слідчого, прокурора чи іншої уповноваженої службової особи для складання протоколу затримання. У ході передачі затриманої особи слідчому, прокурору, працівник міліції, який здійснив затримання та тимчасове вилучення майна, передає слідчому, прокурору вилучене майно. Факт передачі такого майна засвідчується протоколом, який має скласти слідчий, прокурор, інша уповноважена службова особа з дотримання вимог ст. 104 КПК України. Крім цього, працівник міліції, який здійснив затримання та тимчасове вилучення майна, разом з майном передає складений ним протокол особистого догляду й тимчасового вилучення майна.

У випадку, якщо на місці затримання немає можливості залучення понятих, для проведення особистого догляду, спираючись на ст. 168 КПК України, такий догляд працівник міліції здійснює без залучення понятих. У ході особистого догляду працівник міліції, який здійснив затримання, з метою вилучення предметів і речей, які можуть мати значення для кримінального провадження, та з метою особистої безпеки вилучає в затриманого все наявне в останнього майно. По цьому факту працівник міліції складає мотивований рапорт, в якому вказує всі обставини, анкетні дані затриманого та перелік вилученого майна.

Ми вважаємо, що запропоновані нами дії, з одного боку, у жодному разі не порушують вимог чинного законодавства, які регламентують порядок здійснення такого заходу кримінального провадження, як тимчасове вилучення майна, а з іншого - дозволять працівникам міліції більш якісно виконувати покладені на них обов'язки та оперативно реагувати на всі факти скоєння кримінальних правопорушень.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. - Х. "Одисей", 2012 р.

2. Мірошниченко Ю.М. Арешт слідів кримінального правопорушення або всіх предметів, на яких вони збереглися, можна сприймати лише як курйоз / Ю. Мірошниченко // Закон і бізнес. - 2013. - № 9 (1099). - [Електронний ресурс]: <http://zib.com.ua/ua/14714-ar>

3. Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 05.04.2013 № 223-558/0/4-13 // Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

4. Татаров О.Ю. Практичні та організаційні проблеми

діяльності органів досудового розслідування за новим КПК України / О.Ю. Татаров / Науковий вісник ЛДУВС, 2012. - № 4. - С. 445-457.

5. Мірошниченко Ю.М. Проблемні питання тимчасового вилучення й арешту майна за новим кримінально-процесуальним законом. / Ю.М. Мірошниченко / Порівняльно-аналітичне право. - 2013. - № 3-2. - С. 310-312.

Смоков С.М.

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри кримінального процесу ОДУВС

Лісніченко Д.В.

викладач кафедри кримінального процесу

ОДУВС

Надійшла до редакції: 22.12.2013

УДК 343.985.7:343.102

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ОПЕЧАТУВАННЯ ЖИТЛА АБО ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

Холостенко А. В.

Проаналізовано проблемні питання, що виникають у ході опечаткування приміщень під час проведення слідчих (розшукових) дій при розслідуванні злочинів у сфері одержання неправомірної вигоди, та запропоновані шляхи подолання існуючих недоліків на законодавчому рівні.

Ключові слова: житло, інше володіння, неправомірна вигода, обшук, огляд, опечаткування, приміщення, слідчі (розшукові) дії, хабарництво.

Проанализированы проблемные вопросы, возникающие в ходе опечатывания помещений при проведении следственных (розыскных) действий по расследованию преступлений в сфере получения неправомырной выгоды, и предложены пути преодоления существующих недостатков на законодательном уровне.

Ключевые слова: жилье, другое владение, неправомырная выгода, обыск, осмотр, опечатывания, помещения, следователи (розыскные) действия, взятчи́чество.

It is analyzed the problematic issues that appeared during the sealing of premises during the investigative actions in the investigation of crimes related to obtaining of illegal profit and it is offered the ways of overcoming of existing shortcomings in legislation.

Keywords: housing, other property, undue advantage, search, inspection, sealing, space, investigative (detective) acts of bribery.

Протягом останніх десятиріч при характеристиці складної суспільно-політичної й економічної ситуації в Україні з незмінною сталістю констатується негативна тенденція активного поширення корупції й стрімкого її проникнення в усі сфери життєдіяльності держави та суспільства. Проблема корумпованості чиновників є однією з найбільш гострих і обговорюваних у засобах масової інформації, науковій і публіцистичній літературі. Це насамперед викликано тим, що вказане явище не тільки порушує права та інтереси людини, які є найвищою

цінністю, але й стало однією з основних перешкод ефективного розвитку сучасного українського суспільства та держави, а також входженню України у світову спільноту на рівні повноцінного партнера, на чому неодноразово акцентувалася увага як у документах, що визначають міжнародні відносини країни, так і в нормативних актах вищих органів влади [13, 1].

Одним із найпоширеніших проявів кримінальної корупції є одержання неправомірної вигоди або хабарництво, протидії якому необхідно приділити значну увагу.

Отже, під час розслідування злочинів, згідно з вимогами сучасного Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) [1], виникають проблеми, зокрема, пов'язані із законністю опечаткування приміщень, які ми вважаємо за необхідне розглянути на прикладі особливостей розслідування злочинів у сфері одержання неправомірної вигоди.

Істотний внесок у наукове вирішення проблем розслідування злочинів у сфері одержання неправомірної вигоди (хабарництва) здійснили багато вітчизняних і зарубіжних вчених. На дисертаційному рівні вказаною проблематикою займалися В.М. Ліщенко, Я.Є. Мишков, А.І. Шило та ін. Поряд з цим слід зазначити, що в методиці розслідування злочинів у сфері одержання неправомірної вигоди безліч проблем ще досліджені недостатньо.

На нашу думку, необхідно зосередити пильну увагу на вивченні такого питання, як опечаткування приміщень (житла або іншого володіння особи), необхідність якого виникає під час розслідування досліджуваної нами категорії злочинів.

Питання забезпечення швидкого, повного й неупередженого розслідування кримінального провадження постає складним завданням перед правоохоронними органами сьогодення, тому метою нашої статті є врегулювання діяльності правоохоронних органів щодо опечаткування житла або іншого володіння особи під час розслідування злочинів, насамперед у сфері одержання неправомірної вигоди.

Цією метою зумовлені наступні завдання: